

RAQAMLI TA'LIM MUXITIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARIDA TA'LIM JARAYONINI BAHOLASH KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH TEKNOLOGIYALARI

Samatova M.K.

Guliston davlat universiteti o'qituvchisi

Tayanch so'zlar: baholash kompetensiyalar, boshlang'ich maktab o'qituvchilari, raqamli ta'lim muhitlari, kompetensiyalarni rivojlantirish, o'qituvchilar uchun ta'lim dasturlari, ta'lim texnologiyasi, raqamli savodxonlik, ma'lumotlarni tahlil qilish ko'nikmalari, baholash usullari, masofaviy o'qitish texnologiyalari.

Ключевые слова: технологические компетенции, учителя начальной школы, цифровая образовательная среда, развитие компетенций, программы подготовки учителей, образовательные технологии, цифровая грамотность, навыки анализа данных, методы оценивания, технологии дистанционного обучения.

Key words: technological competences, elementary school teachers, digital educational environments, competence development, teacher education programs, educational technology, digital literacy, data analysis skills, assessment techniques, remote teaching technologies.

Hozirgi jadal rivojlanayotgan ta'lim sharoitida texnologiya integratsiyasi hamma joyda keng tarqalib, o'qitish va o'qitish usullarini tubdan o'zgartirdi. Ushbu raqamli davrda harakatlanar ekanmiz, boshlang'ich maktab o'qituvchilarining roli yosh o'quvchilarning ta'lim tajribasini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Biroq, raqamli vositalar va platformalarning ko'payishi bilan bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilari raqamli muhitda ta'lim jarayonini samarali baholashga imkon beradigan vakolatlarga ega bo'lishlari juda muhimdir.

O'qituvchilarning an'anaviy rollari sinf doirasidan tashqarida kengayib bormoqda, bu raqamli ta'lim muhitlarining murakkabligini boshqarish uchun yangi ko'nikma va malakalar to'plamini talab qiladi. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari nafaqat pedagogik amaliyotda, balki o'qitish va o'rganish tajribasini yaxshilash uchun texnologiyadan foydalanishda ham mohir bo'lishi

kerak. Bu o'qituvchilar ta'limi dasturlarini raqamli sohada ta'lim jarayonini baholash uchun zarur kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion texnologiyalar va metodologiyalarni integratsiyalashuviga o'zgartirishni taqozo etadi.

Ushbu maqola bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilarida kompetensiyalarni rivojlantirish uchun mo'ljallangan texnologiyalardagi yutuqlarni o'rganishga intiladi. Texnologiya va ta'limning kesishishini o'rganish orqali biz o'qituvchilar ta'limi dasturlarida raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishning ahamiyatini va boshlang'ich ta'lim sifatiga potentsial ta'sirini tushuntirishni maqsad qilganmiz

Bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilari uchun baholash kompetensiyalar:

Raqamli asrda boshlang'ich maktab o'qituvchilari raqamli ta'lim muhitini samarali boshqarish va ulardan foydalanish uchun turli xil baholash vakolatlarga ega bo'lishlari kerak. Ushbu kompetensiyalar nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki tanqidiy fikrlash, moslashuvchanlik va texnologiyani axloqiy va mas'uliyat bilan o'qitish amaliyotiga integratsiya qilish qobiliyatini ham o'z ichiga oladi. Quyida bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilari uchun zarur bo'lgan asosiy baholash kompetensiyalar keltirilgan:

Raqamli savodxonlik: Raqamli ta'lim muhitida harakatlanishning asosiy qismi raqamli savodxonlik bo'lib, o'qitish va ta'lim maqsadlarida raqamli vositalar va resurslardan samarali foydalanish qobiliyatini o'z ichiga oladi. Bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilari o'quvchilar uchun qiziqarli ta'lim tajribasini yaratish uchun ta'lim dasturlari, onlayn platformalar va raqamli hamkorlik vositalaridan foydalanishda malakali bo'lishi kerak. Bundan tashqari, ular onlayn tarkib va resurslarni aniqligi, ishonchliligi va dolzarbligi uchun tanqidiy baholash uchun axborot savodxonligi ko'nikmalariga ega bo'lishlari kerak.

Ma'lumotlarni tahlil qilish ko'nikmalari: Ma'lumotlarga asoslangan ta'lim davrida boshlang'ich maktab o'qituvchilari o'quv qarorlarini qabul qilish uchun ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish va sharhlash ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. Ma'lumotlarni tahlil qilish bo'yicha kompetensiya o'qituvchilarga o'quvchilar taraqqiyotini baholash, ta'limdagi kamchiliklarni aniqlash va individual talaba ehtiyojlarini samarali qondirish uchun o'qitishni moslashtirish imkonini beradi. Bundan tashqari, ta'lim ma'lumotlarini tahlil qilish vositalari va platformalaridagi malaka o'qituvchilarga o'quvchilar faoliyatini kuzatish, ta'lim natijalarini o'lchash va ta'lim strategiyalari samaradorligini baholash imkonini beradi.

Baholash va fikr-mulohaza yuritish texnikasi: Texnologiyalar asosida takomillashtirilgan baholash vositalari boshlang'ich sinf o'qituvchilariga o'quvchilarning o'qishini baholash va o'z vaqtida fikr-mulohazalarni taqdim etishning innovatsion usullarini taklif etadi. Onlayn viktorinalar, interaktiv multimedia loyihalari va simulyatsiyalar kabi raqamli baholashlarni loyihalash va amalga oshirish bo'yicha kompetensiya o'qituvchilarga o'quvchilarning tushunishi va taraqqiyotini aniq o'lchash imkonini beradi. Bundan tashqari, raqamli platformalar yordamida shaxsiy fikr-mulohazalarni taqdim etish malakasi talabalarning faolligini oshiradi va o'rganishni osonlashtiradi.

Ta'lim texnologiyalari integratsiyasi: Bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilari o'quv tajribasini oshirish uchun turli xil ta'lim texnologiyalarini o'zlarining o'quv amaliyotlariga integratsiyalashda mohir bo'lishlari kerak. Bunga interfaol doskalar, ta'lim dasturlari, multimedia resurslari va raqamli o'quv platformalari bilan tanishish kiradi. Tegishli texnologiyalarni tanlash va integratsiyalash bo'yicha kompetensiya o'quv faoliyatini ta'lim maqsadlariga moslashtiradi, o'quvchilarning faolligini rag'batlantiradi va sinfda ijodkorlik va hamkorlikni rivojlantiradi.

Axloqiy va mas'uliyatli texnologiyalardan foydalanish: Ta'limda texnologiyadan keng foydalanish bilan kelajakdagi boshlang'ich maktab o'qituvchilari texnologiyadan axloqiy va mas'uliyatli foydalanishni namoyish etishlari kerak. Raqamli fuqarolik, kiberxavfsizlik va onlayn xavfsizlik bo'yicha kompetensiya o'qituvchilarni o'quvchilarni mas'uliyatli raqamli xulq-atvorga o'rgatish, ularning maxfiyligi va xavfsizligini himoya qilish, raqamli tenglik va inklyuzivlikni targ'ib qilish uchun bilim va ko'nikmalar bilan ta'minlaydi.

Baholash kompetensiyalar bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilari uchun raqamli ta'lim muhitini samarali boshqarish va ulardan foydalanish uchun zarurdir. Ushbu kompetensiyalarni rivojlantirish orqali o'qituvchilar talabalarni raqamli asrda muvaffaqiyatga tayyorlaydigan dinamik va qiziqarli o'quv tajribalarini yaratishlari mumkin. O'qituvchilar ta'limi dasturlari bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilariga zamonaviy baholash jihatdan boy ta'lim landshaftida rivojlanish imkoniyatini beradigan integratsiyalashgan va tajribaviy o'rganish imkoniyatlari orqali ushbu kompetensiyalarni rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Kompetensiyani rivojlantirish texnologiyalari:

Bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilarini muhim texnologik kompetensiyalar bilan jihozlash maqsadida raqamli ta'lim muhitida kompetensiyalarni rivojlantirishga yordam beradigan turli texnologiyalar va metodologiyalar paydo bo'ldi. Ushbu texnologiyalar nafaqat amaliy ta'lim olish

imkoniyatini beradi, balki o'qituvchilarga innovatsion o'qitish strategiyalari va pedagogik yondashuvlarni o'rganish imkonini beradi. Quyida bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilari o'rtasida kompetentsiyani rivojlantirish uchun ba'zi asosiy texnologiyalar keltirilgan:

1. Simulyatsiya qilingan o'qitish muhiti intiluvchan o'qituvchilarga nazorat ostidagi sharoitda sinfni boshqarish, o'qitish va o'quvchilarni jalb qilish bo'yicha amaliyotni o'tkazish uchun immersiv va real tajribalarni taklif etadi. Virtual haqiqat (VR) va kengaytirilgan haqiqat (AR) simulyatsiyalari o'qituvchilarga virtual talabalar bilan muloqot qilish, turli xil o'qitish stsenariylarini o'rganish va ularning o'qitish amaliyotlari haqida darhol fikr-mulohazalarni olish imkonini beradi. Ushbu simulyatsiyalar fikrlash amaliyotini targ'ib qiladi, qaror qabul qilish ko'nikmalarini oshiradi va yangi o'qituvchilarga ishonchni oshiradi.

2. Onlayn ta'lim hamjamiyatlari bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilariga hamkorlikda o'rganish, resurslarni almashish va tengdoshlari va soha mutaxassislari bilan fikr almashish imkoniyatini beradi. Ta'lim forumlari, ijtimoiy media guruhlari va professional ta'lim tarmoqlari kabi platformalar butun dunyo bo'ylab o'qituvchilar o'rtasida tarmoq, murabbiylik va bilim almashishni osonlashtiradi. Onlayn ta'lim hamjamiyatlarida ishtirok etish orqali, intiluvchan o'qituvchilar ta'limdagi rivojlanayotgan tendentsiyalar va ilg'or tajribalardan xabardor bo'lishlari va tajribali mutaxassislardan yordam va ko'rsatmalar olishlari mumkin.

3. O'yinlashtirish va interfaol ta'lim platformalari bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilariga texnologik kompetensiyalarni rivojlantirish uchun qiziqarli va immersiv tajribalarni taklif etadi. O'yinlashtirilgan o'quv tajribalari o'quvchilarni rag'batlantirish va faollikni oshirish uchun ochkolar, nishonlar va peshqadamlar jadvali kabi o'yin mexanikasidan foydalanadi. O'quv o'yinlari va simulyatsiyalar qiziqarli va interaktiv tarzda amaliy o'rganish, muammolarni hal qilish va ko'nikmalarni rivojlantirish uchun imkoniyatlar beradi. O'qituvchilarni o'qitish dasturlariga o'yinlashtirish va interaktiv ta'limni kiritish orqali o'qituvchilar bo'lajak o'qituvchilarda ijodkorlik, hamkorlik va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishi mumkin.

4. Masofaviy va gibrid ta'lim modellarining keng tarqalishi bilan kelajakdagi boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun masofaviy o'qitish texnologiyalari bo'yicha malaka zarur. Video konferentsiya dasturlari, ta'limni boshqarish tizimlari (LMS) va raqamli hamkorlik vositalari o'qituvchilarga ko'rsatmalar berish, muhokamalarni osonlashtirish va talabalarning o'rganishini masofadan baholash imkonini beradi. O'quv dasturlari ushbu texnologiyalar bilan amaliy tajribani, shuningdek, samarali onlayn o'qitish va o'rganish bo'yicha eng yaxshi

amaliyotlar bo'yicha ko'rsatmalarni taqdim etishi kerak. Masofaviy o'qitish texnologiyalarini o'zlashtirib, bo'lajak o'qituvchilar rivojlanayotgan ta'lim sharoitlariga moslasha oladi va barcha talabalar uchun ta'limning uzluksizligini ta'minlaydi.

5. Raqamli portfolio platformalari bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilariga o'z ishlarini namoyish etish, kasbiy o'sishlarini hujjatlashtirish va o'qitish amaliyotlarini aks ettirish vositalarini taklif etadi. Ushbu platformalar o'qituvchilarga dars rejalari, talabalarning ish namunalari va mulohazalar kabi artefaktlarni hamkasblar, murabbiylar va potentsial ish beruvchilar bilan bo'lishish va baham ko'rish imkonini beradi. O'z malakalari va yutuqlari to'g'risida dalillarni to'plash orqali, intiluvchan o'qituvchilar o'qituvchilik kasbiga tayyorligini ko'rsatishlari va doimiy kasbiy rivojlanish bilan shug'ullanishlari mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, texnologiyalar raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilarining kompetentsiyalarini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Simulyatsiya qilingan o'qitish muhiti, onlayn ta'lim hamjamiyatlari, o'yinlar, interfaol ta'lim, masofaviy o'qitish texnologiyalari va raqamli portfolio platformalaridan foydalangan holda, o'qituvchilar uchun ta'lim dasturlari intiluvchan o'qituvchilarga zamonaviy texnologik jihatdan boy ta'lim landshaftida muvaffaqiyat qozonish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va tajribalarni taqdim etishi mumkin. Amaliy ta'lim, hamkorlikdagi tajribalar va aks ettirish amaliyoti orqali bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilari raqamli asrda o'qituvchilarining turli ehtiyojlarini qondirishga tayyor bo'lgan malakali va innovatsion o'qituvchilar sifatida paydo bo'lishi mumkin.

Xulosa. Texnologiyaning jadal rivojlanishi ta'lim landshaftini tubdan o'zgartirib yubordi, bu esa bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilarida raqamli ta'lim muhitini samarali boshqarish va ulardan foydalanish uchun kompetentsiyalarni rivojlantirishni talab qiladi. Ushbu tadqiqot davomida biz intiluvchan o'qituvchilarning malakasini oshirishga qaratilgan turli texnologiyalar va metodologiyalarni o'rganib chiqdik.

Immersiv va real tajribalarni ta'minlovchi simulyatsiya qilingan o'qitish muhitidan tortib, moslashuvchan va qulay kasbiy rivojlanish imkoniyatlarini taklif qiluvchi onlayn o'quv platformalarigacha, mavjud texnologik vositalar to'plami keng va xilma-xildir. O'yinlashtirish, o'rganishni boshqarish tizimlari, ta'lim ilovalari va hamkorlikdagi onlayn makonlar o'quv sayohatini yanada kengaytirib, bo'lajak o'qituvchilar o'rtasida faollik, hamkorlik va innovatsiyalarni rag'batlantiradi.

Texnologiya va ta'limning yaqinlashuvi haqida fikr yuritar ekanmiz, bu texnologiyalarning integratsiyasi nafaqat texnik ko'nikmalarni egallash, balki tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va moslashuvchanlikni rivojlantirish bilan bog'liqligi ayon bo'ladi. Amaliy ta'lim, interfaol tajribalar va hamkorlik imkoniyatlari orqali bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilari raqamli asrda o'quvchilarining turli ehtiyojlarini qondirish uchun zarur bo'lgan vakolatlarni rivojlantirishlari mumkin.

Adabiyotlar:

1. Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017-1054.
2. Johnson, L., Adams Becker, S., Cummins, M., Estrada V., Freeman, A. (2013). *NMC Horizon Report: 2013 K-12 Edition*. Austin, Texas: The New Media Consortium.
3. Ertmer, P. A., & Ottenbreit-Leftwich, A. T. (2013). Removing obstacles to the pedagogical changes required by Jonassen's vision of authentic technology-enabled learning. *Computers & Education*, 64, 175-182.
4. Puentedura, R. R. (2006). *Transformation, Technology, and Education*. <http://hippasus.com/resources/tte>
5. Koehler, M. J., & Mishra, P. (2009). What is Technological Pedagogical Content Knowledge *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 9(1), 60-70.

РЕЗЮМЕ

Texnologiya ta'lim landshaftini inqilob qilishda davom etar ekan, bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilari raqamli muhitda ta'lim jarayonini samarali baholash imkonini beradigan vakolatlariga ega bo'lishlari shart. Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ta'lim jarayonini baholash uchun muhim bo'lgan kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan turli xil texnologiyalar va metodologiyalarni o'rganadi. Innovatsion vositalar va strategiyalarni o'qituvchilar ta'limi dasturlariga integratsiyalash orqali biz o'qituvchilarga raqamli ta'lim muhitini samarali boshqarish va ulardan foydalanish imkoniyatini berishimiz mumkin, bu esa ularning talabalari uchun maqbul ta'lim natijalarini ta'minlaydi.

РЕЗЮМЕ

Поскольку технологии продолжают революционизировать ландшафт образования, для будущих учителей начальной школы становится обязательным обладать компетенциями, которые позволят им эффективно оценивать образовательный процесс в цифровой среде. В этой статье исследуются различные технологии и методологии, направленные на развитие компетенций, имеющих решающее значение для оценки образовательного процесса у начинающих учителей начальной школы. Интегрируя инновационные инструменты и стратегии в программы подготовки учителей, мы можем дать им возможность эффективно ориентироваться и использовать цифровую образовательную среду, обеспечивая оптимальные результаты обучения для своих учеников.

SUMMARY

As technology continues to revolutionize the landscape of education, it becomes imperative for future elementary school teachers to possess competencies that enable them to effectively evaluate the educational process within digital environments. This article explores various technologies and methodologies aimed at developing competences crucial for the evaluation of the educational process among aspiring elementary educators. By integrating innovative tools and strategies into teacher education programs, we can empower educators to navigate and leverage digital educational environments efficiently, ensuring optimal learning outcomes for their students.